

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till polisväsendet i riket m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående omorganisation av rikets polisväsen, som kunde varda riksdagen förelagd,

dels, under punkten 89, i riksstaten beräkna det ordinarie anslaget till överståthållarämbetet till 95,722 kronor,

dels, under punkten 96, till polisväsendet i riket för budgetåret 1925—1926 beräkna ett extra förslagsanslag av 1,625,000 kronor,

dels, under punkten 97, till beredande av vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för budgetåret 1925—1926 beräkna ett extra förslagsanslag av 225,000 kronor,

dels, under punkten 98, i riksstaten till polisväsendet i Stockholm beräkna ett ordinarie anslag av 28,100 kronor,

dels, under punkten 101, i riksstaten beräkna det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar till 800,000 kronor, och

dels, under punkten 104, i riksstaten beräkna det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. till 1,200,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 20 februari 1925 dagtecknad proposition, nr 59, vilken hänvisats till andra särskilda utskottet, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

att under femte huvudtiteln

dels under avdelningen överståthållarämbetet och landsstaten nedsätta det ordinarie anslaget till överståthållarämbetet, nu 123,822 kronor, med 28,100 kronor till kronor 95,722: —

dels under avdelningen polisväsendet till polisväsendet i riket för användning i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordade grunder för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 1,500,000: —

dels under sistnämnda avdelning till vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 225,000: —

dels under samma avdelning under rubriken polisväsendet i Stockholm uppföra ett ordinarie anslag av kronor 14,050: —

dels ock under avdelningen diverse uppföra det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med kronor 800,000: —

Beträffande utredningen i ärendet, ävensom angående skälet till att något anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. icke äskats i förevarande proposition, får utskottet hänvisa till det åberopade statsrådsprotokollet.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft tvenne av densamma samt av Kungl. Maj:ts proposition den 20 februari 1925, nr 58, med förslag till lag om polisväsendet m. m. föranledda motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 297, av herrar *Andersson, Karl Emil*, och *Tjällgren* och den andra inom andra kammaren, nr 395, av herr *Heiding m. fl.*

I den förra motionen göres gällande, att statsverket borde ikläda sig icke, såsom i propositionen nr 58 föreslagits, en tredjedel av personalkostnaden för de befattningshavare vid polisväsendet, vilka anstälts för landstingsområde eller i polisdistrikt å den egentliga landsbygden, utan hälften av sagda kostnad. På grund härav hemställes, såvitt angår förevarande proposition nr 59, att utskottet måtte vidtaga de ändringar i Kungl. Maj:ts förslag med avseende å anslag, som äro en konsekvens av de av motionärerna framställda förslagen.

I den senare motionen hemställes om avslag å förevarande proposition.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, tillåter sig utskottet att hänvisa till dessa.

De ändringar av nuvarande anslag, som genom förevarande proposition föreslås, äro väsentligen föranledda av innehållet i det förslag till lag om polisväsendet i riket, som genom förut omnämnda proposition nr 58 föreslagts riksdagen. Ett bifall till anslagsäskandena är således betingat av att sistnämnda proposition varder av riksdagen godkänd i de delar, den är av beskaffenhet att föranleda utgifter för statsverket.

Emellertid har utskottet i det utlåtande, som i anledning av propositionen nr 58 förut i dag, nr 1, av utskottet avgivits, föreslagit vissa å här ifrågakommande anslags belopp inverkan de ändringar i förslaget till lag om polisväsendet i riket.

Medan sålunda enligt Kungl. Maj:ts förslag till polisorganisation landsbygdens polis- och indrivningsväsende skulle omhänderhavas av polismän, vilka såsom regel skulle vara helt sysselsatta av sin tjänst, har utskottet föreslagit, att polisverksamheten på landsbygden utom vissa med städer jämställda köpingar skall ombesörjas av fjärdingsmän, vilka i flertalet fall icke komma att vara fullt sysselsatta av sin tjänst. Under det att Kungl. Maj:ts förslag tillerkänner landsbygden utom förenämnda köpingar ett generellt statsbidrag av en tredjedel av samtliga personalkostnader, har utskottet föreslagit, att det generella statsbidraget skall bestämmas till hälften av sagda kostnader

utom så vitt angår kostnaden för avlöning av den, som å landsbygden utom omförmälda köpingar vid polisväsendet innehar eller uppehåller befattning, som icke är av stadigvarande natur eller icke giver befattningshavaren full sysselsättning (icke ordinarie befattning). Till sistnämnda avlöningskostnad skall statsverket enligt utskottets förslag bidra med en femtedel. Vidare har utskottet föreslagit, att begravningshjälp icke skall åläggas polisdistrikten i annat fall än då befattningshavare avlidit på grund av skada, som förorsakats i tjänsten. Slutligen har utskottet avstyrkt inrättandet av de föreslagna polisstyrelserna, vilka skulle hava att handlägga viktigare frågor om tillsättande, entledigande och disciplinär bestraffning av befattningshavare vid polisväsendet, och i stället förordnat tillskapandet av poliskollegier, vilka skulle bestå av ett färre antal ledamöter än de föreslagna polisstyrelserna samt hava att handlägga endast disciplinfrågor.

Under förutsättning, att utskottets utlåtande i anledning av propositionen nr 58 varder i nu refererade delar av riksdagen godkänt, lära alltså vissa ändringar av de begärda anslagsbeloppen bli nödvändiga.

I fråga om det till *överståthållarämbetet* äskade ordinarie anslaget å 95,722 kronor har utskottet icke någon erinran att göra.

Det för budgetåret 1925—1926 begärda extra förslagsanslaget till *polisväsendet i riket* är beräknat på följande sätt:

Därest ny organisation av polisväsendet icke genomföres, skulle det för innevarande budgetår till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet utgående anslaget, vilket ifrågavarande anslag är avsett att ersätta, kunna för budgetåret 1925—1926 nedsättas från 1,200,000 kronor till kr. 1,100,000: —

Till detta belopp skulle, vid bifall till propositionen nr 58, behöva för sistnämnda budgetår läggas följande belopp:

För bidrag till avlöning av polismän i nyreglerade polisdistrikt å landsbygden	»	75,000: —
För bidrag till dyrtidstillägg åt samma polismän	»	15,000: —
För pensionsbidrag åt samma polismän	»	4,000: —
För retroaktiva pensionsbidrag åt polismän i polisdistrikt å landsbygden	»	14,000: —
För bidrag till begravningshjälp och familjeunderstöd åt polismän å landsbygden	»	1,000: —
För reservpolismän	»	63,000: —
För kriminalpolismän	»	109,000: —
För polissskola	»	44,000: —
För engångskostnad för polissskola	»	11,300: —
För tidningen »Polisunderrättelser»	»	56,500: —
För centralbyrån för fingeravtryck	»	25,000: —

kr. 1,517,800: —

Därifrån skulle dock avgå den besparing, som skulle vinnas
 genom nedsättning av bidraget till landstingens polisväsen » 18,500: —
 varefter skulle återstå kr. 1,499,300: —

Det sålunda beräknade beloppet har i propositionen avrundats till 1,500,000 kronor.

Omlägges landsbygdens polisväsen i enlighet med utskottets förslag, torde den fullt sysselsatta personalens numerär bliva högst väsentligt lägre än som i propositionen beräknats. Att göra en fullt tillförlitlig beräkning av antalet ordinarie befattningar är givetvis icke möjligt. Approximativt torde man emellertid kunna räkna med att de ordinarie befattningarnas antal i polisdistrikt å den egentliga landsbygden vid övergångstidens utgång skall utgöra omkring 700 eller 40 % av det antal, vartill den fullt sysselsatta polispersonalen vid genomförd omorganisation i propositionen beräknats, och 100 mer än det antal, vartill nuvarande fullt sysselsatta extra polismän och fjärdingsmän enligt propositionen högst kan uppskattas. De icke ordinarie befattningarna i dylika polisdistrikt torde, likaledes approximativt, kunna beräknas vid övergångstidens utgång utgöra 2,450. För en kontinuerlig övergång, fördelad på tiden intill den 1 januari 1932 — från och med vilken dag statsverket senast skulle hava att vidkännas bidrag till samtliga fjärdingsmansbefattningar — eller på sju budgetår, skulle alltså krävas, att anslaget för varje budgetår höjes med vad som motsvarar statsbidrag till 100 ordinarie och 350 extra befattningar. Storleken av det härför erforderliga beloppet blir tydligen för varje år beroende av, i vad mån den under året nyreglerade personalen kommer att ersätta nuvarande extra polismän, till vilka 50 % statsbidrag redan utgår. Följande sannoliketskalkyl kan dock uppgöras. Den totala personalkostnaden för 700 ordinarie befattningar kan beräknas till 40 % av den i propositionen antagna totala personalkostnaden, omfattande lön, dyrtidstillägg, årliga pensionsbidrag, begravningshjälp och familjeunderstöd, eller till i runt tal 2,000,000 kronor. Den totala kostnaden för 2,450 icke ordinarie befattningar kan beräknas till i runt tal 1,000,000 kronor. Statsverkets bidrag skulle sålunda stiga till omkring 1.2 miljoner kronor eller till omkring 500,000 kronor mer än vad som nu torde användas till bidrag till extra polismän. För ett vart av ifrågakommande budgetår skulle alltså erfordras en anslagsökning av något mer än 70,000 kronor, dock att anslagsökningen för budgetåret 1925—1926 med hänsyn till att den nya lagstiftningen skulle träda i kraft först den 1 januari 1926 icke skulle behöva bliva större än omkring 35,000 kronor, under det att för följande sex budgetår anslaget skulle komma att överstiga det nuvarande med respektive 140,000, 210,000, 280,000, 350,000, 420,000 och 490,000 kronor. Tydligt är, att om anslaget till en början huvudsakligen tages i anspråk för reglering av befattningar, till vilka bidrag nu icke utgår, större belopp än de här beräknade kunna erfordras under de första budgetåren, medan motsatsen inträffar, om anslaget skulle komma att i väsentlig mån tagas i anspråk för befattningar, till vilka bidrag redan utgår. Någon annan grund

för anslagets bestämmande än antalet av de befattningar, vilkas reglerande skulle medgivas, synes utskottet icke lämpligen böra komma i fråga.

Utskottet kommer således till det resultatet, att i stället för de i förestående kalkyl upptagna beloppen å 75,000, 15,000, 4,000 och 1,000 kronor bör för reglering under ett halvt budgetår av 100 ordinarie och 350 extra befattningar upptagas ett belopp av 35,000 kronor. Det i kalkylen för retroaktiva pensionsavgifter upptagna beloppet, 14,000 kronor, lärer i enlighet med de av utskottet i avseende å statsbidraget föreslagna grunderna böra höjas till 21,000 kronor. Mot beräkningen av de i kalkylen upptagna posterna å 63,000, 109,000, 44,000, 11,300, 56,500 och 25,000 kronor har utskottet ingen erinran.

Genom ett bifall till vad utskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit angående statsbidrag till landstingens polispersonal skulle det nu utgående bidraget till landstingens lönekostnader bliva oförändrat. Däremot skulle liksom enligt Kungl. Maj:ts förslag det belopp inbesparas, som nu utgår till landstingens realkostnader. Detta belopp beräknas för budgetåret 1925—1926 i propositionen till 11,000 kronor. Å andra sidan skulle statsverket få vidkännas bidrag till de årliga pensionsavgifterna med för helt år 3,300 kronor och till retroaktiva pensionsavgifter med för helt år omkring 3,750 kronor. För budgetåret 1925—1926 skulle alltså för berörda pensionsavgifter uppstå en merkostnad av omkring 3,525 kronor. Den besparing, som skulle vinnas i avseende å kostnaderna för landstingens polisväsen, skulle alltså för budgetåret 1925—1926 icke bliva större än i runt tal 7,500 kronor.

Utöver vad i förevarande proposition föreslås torde vidare under anslaget till polisväsendet i riket böra avses något belopp till säkerställande av erforderlig rekrytering av de nya, för landsbygdens och de smärre städernas behov avsedda kriminalpolisbefattningarna. Enligt propositionen skulle huvudsakligen för detta ändamål 60 polismän under budgetåret 1925—1926 genomgå den högre kursen vid polisskolan i Stockholm. Undervisningen skulle vara fri, varemot eleverna skulle själva få bekosta sitt uppehälle. Då man icke torde kunna räkna med att de städer, vid vilkas poliskårer de blivande eleverna äro anställda, skola vilja underkasta sig någon utgift för bidrag till elevernas uppehälle vid skolan, synes enligt utskottets förmenande anledning finnas att befara, att tillräckligt antal elever icke kommer att anmäla sig, om staten icke på något sätt träder emellan. I överensstämmelse med vad som skedde vid inrättandet av statens skola för utbildning av distrikts-sköterskor torde alltså statsstipendier för eleverna böra inrättas. Utskottet antager, att ett antal av 30 stipendier bör vara tillräckligt. Stipendierna torde med hänsyn till att kursen pågår i något mer än fyra månader böra bestämmas till 800 kronor för varje, i följd varav det för stipendierna erforderliga beloppet skulle bliva 24,000 kronor. De närmare bestämmelserna angående villkoren för stipendiernas åtnjutande torde det böra tillkomma Kungl. Maj:t att utfärda. Utskottet vill emellertid betona, att det endast är för att möjliggöra tillskapandet av den nya, för landsbygden och mindre städer avsedda kriminalpoliskåren, som ifrågavarande stipendier av utskottet

föreslås, och att följaktligen för följande budgetår några dylika stipendier uppenbarligen icke böra komma i fråga.

I enlighet med det anförda läres anslaget till polisväsendet i riket för budgetåret 1925—1926 böra beräknas på följande sätt:

För användning i huvudsaklig överensstämmelse med hittills gällande grunder	kr. 1,100,000: —
För statsbidrag till personalkostnaden för 100 ordinarie och 350 extra fjärdingsmansbefattningar utöver vad som ställes till förfogande i följd av bortfallandet av nu utgående bidrag till befattningar, som ersättas genom nyreglerade befattningar	» 35,000: —
För retroaktiva pensionsbidrag åt polismän i polisdistrikt å landsbygden	» 21,000: —
För reservpolismän	» 63,000: —
För kriminalpolismän	» 109,000: —
För polisskola	» 44,000: —
För stipendier till elever vid polisskolans högre kurs	» 24,000: —
För engångskostnad för polisskola	» 11,300: —
För tidningen »Polisunderrättelser»	» 56,500: —
För centralbyrån för fingeravtryck	» 25,000: —
	<hr/>
	kr. 1,488,800: —
Därifrån skulle dock avgå den besparing, som vinnes i avseende å landstingens polisväsen	» 7,500: —
Återstår alltså	kr. 1,481,300: —

Anslaget torde sålunda lämpligen kunna beräknas till 1,480,000 kronor eller 20,000 kronor mindre än vad i propositionen föreslagits.

I det föreslagna anslaget till *vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet* har utskottet icke funnit sig böra föreslå någon nedsättning på grund av vad utskottet föreslagit angående sättet för behandling av frågor rörande tillsättande, entledigande och disciplinär bestraffning av befattningshavare vid polisväsendet. Att utskottets förslag därutinnan kommer att medföra någon kostnadsminskning, torde dock vara uppenbart. Beträffande grunderna för och beräkningen av nämnda anslag har utskottet i övrigt icke någon anmärkning. Utskottet anser sig endast böra erinra om att ersättning till de av utskottet föreslagna poliskollegiernas ledamöter uppenbarligen skall utgå efter de grunder, som i propositionen föreslagits i avseende å gottgörelse åt polisstyrelsernas ledamöter.

Ej heller mot beräkningen av de till *polisväsendet i Stockholm* och till *skrivmaterialier och expenser, ved m. m.* begärda anslagen har utskottet funnit någon anledning till anmärkning.

I överensstämmelse med vad som skett i propositionen har jämväl utskottet funnit sig böra göra ett överslag av den totala årliga merkostnad, som

uppkommer vid ett fullständigt genomförande av den föreslagna omorganisationen, därest densamma kommer till stånd i enlighet med vad utskottet förordat. Denna merkostnad har av utskottet beräknats sålunda:

Bidrag till löner, dyrtidstillägg, årliga pensionsavgifter, familjeunderstöd och begravningshjälp åt polismän i polisdistrikt å den egentliga landsbygden	kronor	500,000: —
Bidrag till retroaktiva pensionsavgifter åt samma polismän	»	42,000: —
Reservpolismän, inklusive dyrtidstillägg	»	126,000: —
Kriminalpolismän, inklusive dyrtidstillägg, pensionskostnad, begravningshjälp, familjeunderstöd och vid tiden för omorganisationens genomförande intjänade ålders- tillägg	»	240,000: —
Polisskola	»	57,000: —
Ökning av vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet	»	125,000: —
		<hr/>
		kronor 1,090,000: —

Om från detta belopp dragas de besparingar, som vinnas genom minskning av bidraget till landstingens polisväsen och indragning av det äldre bidraget till Stockholms polisväsen eller

»	43,100: —
---	-----------

kommer utskottet till en total årlig merkostnad av... kronor 1,046,900: —

Med skälig avrundning torde sålunda den totala merkostnaden kunna beräknas till 1,100,000 kronor, vilket belopp med omkring 400,000 kronor understiger den merkostnad, som skulle föranledas av Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation av polisväsendet.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts ifråga- varande proposition, under femte huvudtiteln

I) under avdelningen överståthållarämbetet och landsstaten nedsätta det ordinarie anslaget till överståthållarämbetet, nu 123,822 kronor, med 28,100 kronor till kronor 95,722: —;

II) under avdelningen polisväsendet till polisväsendet i riket för användning i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet angivna eller förordade grunder för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av..... kronor 1,480,000: —;

III) under sistnämnda avdelning till vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslags- anslag av kronor 225,000: —;

IV) under samma avdelning under rubriken polisväsendet i Stockholm uppföra ett ordinarie anslag av... kronor 14,050: —;

V) under avdelningen diverse uppföra det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar
med kronor 800,000: —.

B) att de i anledning av förevarande proposition och propositionen nr 58 väckta motionerna, i den mån de hava avseende å förevarande proposition samt icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 maj 1925.

På andra särskilda utskottets vägnar:

CARL HEDERSTIERNA.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Kvarnzelius*, *Lindblad*, *von Sneidern*, *Tengdahl*, *Edw. Larson**) , *John Karlsson**) och *Carl Eriksson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Johanson* i Huskvarna, *Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Gävle, *Bengtsson* i Norup*), *Björkman*, *Västberg*, *Björk* och *Ernfors*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.